

13. BÖLÜM

İNSAN OLMA KURAMI

Tuğba Öznur YILMAZ*

ROSEMARIA RIZZO PARSE
(1938 -)

İnsan Olma Kuramı (Human Becoming Theory) Parse tarafından geliştirilmiştir. Parse'ye göre insan bölünemez, tahmin edilemez, sürekli değişen kendine özgü bir varlıktır. İnsan kendi sağlığının ve yaşam kalitesinin uzmanıdır. Dolayısıyla, seçimlerini yapmakta özgürdür ve aldığı kararlardan sorumludur. İnsanların kendi deneyimleri doğrultusunda kendi değerlerine göre anlam bulmalarına yardım etmek ve gereksinimi olan bireylere rehberlik etmek ise hemşireliktir. Hemşirelik aynı zamanda bilim ve sanattır. Hemşirelik disiplininin temel amacı sanat şeklinde hizmeti sunarken, bu sanatı şekillendirecek insan deneyimleri hakkındaki teorik bilginin de genişletilerek oluşturulmasıdır. Oluşan bu bilgi temeli rehberliğinde hemşirelik sanatının sunumu giderek gelişecek ve yüksek kalitede gerçekleştirilecektir. Hemşirelik sanatı, hemşirenin ancak gerçek varlığını yaşayarak sunduğunda daha açık ve net olarak görünmektedir. Parse, “gerçek varlık”ın bir müdahale olduğunu savunmuştur. Bu müdahalenin amacı, kişinin sağlık yaşantısını değiştirmek ve yönetmektir. Parse 'ye göre var olmak; sadece kişinin ne istediğini sor-arak bunu yerine getirmek anlamında değil, birlikte olduğun kişiyle birlikte içinde bulunulan ana odaklanmaktır. Gerçek varlık, niyete bağlı olarak yansıtılan bir sevgi, güçlü bir bilgiye dayanan kişilerarası bir sanattır. Yani, insanın kehanet ile anlaşılamaması, bölünmezliği ve gelişmeksizin aynı kalmamasına gösterilen bir dikkat ve önemdir. Gerçek varlık güçlü bir insan ve evren bağlantısıdır. Burada sağlıklı birey/hasta kendi yaşamının uzmanıdır ve hemşire, sağlıklı birey/hastayla kendi yararına bir beklentisi olmadan birliktedir.

* Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim ve Araştırma Hastanesi, yilmaztugbaonur@gmail.com

SONUÇ

Parse'nin teorisinin odağında “insan-çevre-sağlık” yapısı vardır. İnsan bu yapının merkezidir. Parse insanı, parçaların bütününden daha fazla, farklı ve sinerjik bir varlık olarak görmektedir. İnsan bölünemeyen, sorumlu ve çevre ile olan etkileşimleri sonucu sürekli değişen ve gelişen bir varlıktır. Sağlık, insan-çevre ilişkisinin yeniden oluşturulmasıdır. Parse'ye göre sağlık iyi olma hali veya hastalığın olmamasından öte bir süreçtir. Sağlık birey tarafından geliştirilir, bireylerin değerleri ve inançları ile ilişkilidir ve onları yansıtır. Parse'nin insan olma teorisine göre, hemşirenin rolü, bireye kendi deneyimlerini anlamlandırabilmesine rehberlik etmektir ve bu teori özellikle bireyin sorunlarına değil, deneyimlerine odaklanmak gerektiğini önermektedir.

KAYNAKLAR

1. <http://www.whyyiwanttobeanurse.org/nursing-theorists/rosemarie-rizzo-parse.php>. (Erişim: 07.11.2020).
2. Parker, ME, Smith MC. *Nursing Theories and Nursing Practice*. F.A. Davis Company. Philadelphia. Third Edition. 2010. (Erişim: 07.11.2020).
3. <http://www.humanbecoming.org>. (Erişim: 07.11.2020).
4. http://currentnursing.com/nursing_theory/Rosemary_Pars_Human_Becoming_Theory.htm. (Erişim: 07.11.2020).
5. <https://sites.google.com/site/shunu530team3/rosemarie-rizzo-parse>. (Erişim: 07.11.2020)
6. Parse, RR, *2050 Yılında İnsan Düşünce Okulu*. Hemşirelik Bilimi. 2007.
7. Marriner, A. *Nursing Theorists And Their Work*. Elsevier, 9. Basım.1986.
8. Parse, RR. *Essentials For Practicing The Art Of Nursing*. Nursing Science Quarterly. 1989; 2(3): 111.
9. Hutchings, D. Pratikte Paralellikler: Palyatif Hemşirelik Pratiği ve Parse'nin İnsan Oluşumu Teorisi. Amerikan Darwinizm ve Palyatif Bakım Dergisi. 2002; 19 (6): 408-414.